

CZU: 349.6:369:616.98

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.5795608>

PRESTAȚII SOCIALE ACORDATE PERSOANELOR CARE AU FOST INFECTATE CU COVID-19 ȘI MEMBRILOR FAMILIILOR ACESTORA

Aliona CHISARI-RURAK, Tatiana NOVAC*

Universitatea de Stat din Moldova

* Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

Infecția COVID-19 a generat obligații suplimentare pentru toate statele ai căror cetățeni au fost și continuă să fie afectați de această boală. Pe lângă multiple alte măsuri, un loc aparte au prestațiile sociale acordate persoanelor care au suferit, dar și urmașilor acestora.

Cuvinte-cheie: *infecție COVID-19, prestații de asigurări sociale, prestații de asistență socială, indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă, indemnizație unică, universalitate, egalitate.*

SOCIAL BENEFITS GRANTED TO PERSONS WHO HAVE BEEN INFECTED WITH SARS-CoV-2 AND TO THEIR FAMILY MEMBERS

SARS-CoV-2 infection implied additional obligations for all states whose citizens were infected by this disease. Besides all the multiple measures, the social benefits paid to the persons who suffered of this disease and to their descendants play a separate role.

Keywords: *SARS-CoV-2 infection, social insurance benefits, social assistance benefits, allowance for temporary incapacity for work, single allowance, universality, equality.*

Introducere. Sistemul prestațiilor sociale reglementate de legislația Republicii Moldova include elemente multiple, iar diversitatea acestor plăți este condiționată și de sursa de finanțare. În cazul prestațiilor de asigurări sociale finanțarea se face din bugetul asigurărilor sociale de stat, iar în cazul celor de asistență socială – din bugetul de stat sau din alte fonduri. Realitatea generată de infecția COVID-19 a impus autoritățile Republicii Moldova să adopte noi reglementări menite să minimalizeze consecințele riscului pentru o parte din persoanele care au suferit, dar și să susțină familiile acestora.

Esența prestațiilor sociale acordate persoanelor care au suferit în urma infecției COVID-19. Îmbolnăvirile în masă, dar și decesul persoanelor ca urmare a infecției cu COVID-19, au generat obligația statului nostru de a adopta noi reglementări juridice care au drept scop minimalizarea consecințelor riscului survenit. Astfel, dacă persoanele angajate în câmpul muncii primesc indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă ca și în cazul bolilor obișnuite, pentru anumite categorii de subiecți au fost stabilite indemnizații unice, indemnizații unice de deces, indemnizații lunare în caz de deces, cele din urmă fiind destinate membrilor familiei celui care și-a pierdut viața în lupta cu virusul COVID-19. Deși alte state ale lumii au achitat și continuă să achite multiple prestații în vederea susținerii propriilor cetățeni, chiar și a celor care nu au suferit de efectele acestui virus, dar au fost lipsiți de posibilitatea legală de a-și realiza dreptul la muncă, legiuitorul nostru s-a limitat la măsuri sporadice, nu întotdeauna bine gândite și gestionate.

Indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă se achită din bugetul asigurărilor sociale de stat persoanelor asigurate, iar celelalte prestații au fost stabilite doar pentru anumite categorii de beneficiari; achitarea s-a făcut și continuă din sursele fondurilor speciale.

Indemnizația pentru incapacitate temporară de muncă [1]. Deși această prestație se achită din bugetul de asigurări sociale de stat, pentru primele cinci zile calendaristice achitarea se face din mijloacele angajatorului, însă nu mai mult de cincisprezece zile cumulative pe parcursul unui an calendaristic, în cazul mai multor perioade de incapacitate temporară de muncă. Începând cu a șasea zi calendaristică de incapacitate temporară de muncă, iar în cazul mai multor perioade de incapacitate temporară de muncă – începând cu prima zi după expirarea celor 15 zile cumulative plătite din mijloacele angajatorului, indemnizația se plătește din mijloacele bugetului asigurărilor sociale de stat. Dreptul persoanei asigurate la indemnizația pentru incapacitatea temporară de muncă se stabilește dacă aceasta pierde, la toate unitățile în care desfășoară activități, venitul asigurat pentru întreaga perioadă a concediului medical. Asigurații au dreptul la indemnizație pentru incapacitate temporară de muncă dacă au un stagiul total de cotizare de cel puțin trei ani sau un stagiul de cotizare de cel

puțin nouă luni în ultimele douăzeci și patru de luni premergătoare datei îmbolnăvirii. Quantumul lunar al indemnizației se stabilește diferențiat, în funcție de durata stagiului de cotizare. Baza de calcul a indemnizației o constituie venitul mediu lunar în ultimele douăsprezece luni calendaristice premergătoare lunii producerii riscului asigurat, venit din care, la data stabilirii indemnizației, au fost calculate și plătite contribuții. Quantumul indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă plătite din mijloacele angajatorului se stabilește în proporție de 75% din salariul mediu al angajatului. Pot beneficia de acest drept asigurații cu domiciliul sau reședința în Republica Moldova și șomerii cu drept la ajutor de șomaj. Nu se acordă indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă pentru zilele în care asiguratul s-a aflat în concediu neplătit la toate unitățile, pentru perioada suspendării contractului individual de muncă și altor contracte, în vederea executării de lucrări sau prestării de servicii.

Indemnizația unică pentru personalul medical infectat cu SARS-CoV-2. Această prestație a fost stabilită inițial pentru perioada stării de urgență declarată prin Hotărârea Comisiei Naționale Extraordinare de Sănătate Publică nr.10 din 15 mai 2020 [2] și a fost reglementată de Legea nr.69/2020 [3]. Beneficiari ai indemnizației unice sunt: angajații infectați cu COVID-19 ai Agenției Naționale de Sănătate Publică, ai instituțiilor/subdiviziunilor medicale din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării, Administrației Naționale a Penitenciarelor, ai instituțiilor medico-sanitare publice spitalicești, de asistență medicală urgentă prespitalicească, de asistență medicală primară; angajaților altor autorități/instituții bugetare și instituții medico-sanitare publice care s-au infectat cu COVID-19 în timpul exercitării atribuțiilor de serviciu. La data de 04.12.2020 legea a fost modificată și completată, indemnizația de 16 000 de lei fiind acordată anumitor categorii de persoane care se îmbolnăvesc pe parcursul anului 2021 [4]. Printre beneficiari se evidențiază angajații Agenției Naționale Sănătate Publică implicați în diagnosticul și supravegherea epidemiologică a cazurilor și focarelor de COVID-19, personalul medical angajat în instituțiile/subdiviziunile medicale din cadrul Ministerului Afacerilor Interne, al Ministerului Apărării, al Administrației Naționale a Penitenciarelor, personalul medical angajat în instituțiile medico-sanitare publice spitalicești, de asistență medicală urgentă prespitalicească, de asistență medicală primară. Prestația se acordă din fondurile de urgență ale Guvernului și este scutită de impozitul pe venit, de contribuția de asigurări sociale de stat obligatorii, de contribuția individuală de asigurări sociale de stat obligatorii și de primele de asigurare obligatorie de asistență medicală.

Indemnizația unică în cazul personalului decedat în lupta cu COVID-19 [5]. Pentru familiile personalului decedat în lupta cu COVID-19 din cadrul instituțiilor medico-sanitare publice, instituțiilor/subdiviziunilor medicale din subordinea Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării, Administrației Naționale a Penitenciarelor și Serviciului de Informații și Securitate, al cărui deces a survenit începând cu 17 martie 2020, legislația în vigoare stabilește o indemnizație unică în mărime de 100 000 de lei. Personal decedat în lupta cu COVID-19 din cadrul instituțiilor medico-sanitare publice, care desfășoară activități de combatere a COVID-19, se consideră personalul angajat în instituțiile medico-sanitare publice din cadrul asistenței medicale primare, asistenței medicale specializate de ambulatoriu, asistenței medicale spitalicești, asistenței medicale urgente prespitalicești, serviciilor medicale de înaltă performanță, instituțiilor/subdiviziunilor medicale din subordinea Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Apărării, Administrației Naționale a Penitenciarelor și Serviciului de Informații și Securitate al cărui deces a survenit ca urmare a infectării în cadrul desfășurării nemijlocite a activității medicale în lupta cu COVID-19.

Pentru realizarea dreptului la această prestație membrii familiei trebuie să confirme calitatea de: soț supraviețuitor, care s-a aflat în relație de căsătorie cu persoana decedată, la data decesului; copil al defunctului până la vârsta de 18 ani sau, dacă își continuă studiile în instituții de învățământ de zi (secundar, mediu de specialitate și superior), până la finalizarea acestora, fără a depăși vârsta de 23 de ani; părinte al defunctului. Potențialii beneficiari din cea de a treia categorie (părinții) vor putea beneficia de indemnizație doar dacă nu există persoane din primele două categorii [6].

Indemnizație lunară achitată urmașilor/membrilor familiei personalului medical decedat ca urmare a desfășurării activității medicale în lupta cu COVID-19 [7]. Această prestație se acordă dacă decesul întreținătorului a survenit ca urmare a infectării în cadrul desfășurării nemijlocite a activității medicale în lupta cu COVID-19. Dreptul la indemnizație îl au: soțul supraviețuitor, pentru o perioadă de 5 ani de la data decesului întreținătorului; copiii până la vârsta de 18 ani sau, dacă își continuă studiile în instituții de învățământ de zi (secundar, mediu de specialitate și superior), până la terminarea acestora, fără a depăși vârsta de 23 de ani; unul dintre părinți, în cazul în care nu sunt urmași din celelalte două categorii. Baza de calcul al indemnizației

o constituie venitul mediu lunar realizat și declarat în ultimele 12 luni calendaristice premergătoare lunii decesului. Lunile în care persoana s-a aflat în concediu se substituie cu același număr de luni calendaristice imediat premergătoare perioadei incluse în calcul. Quantumul indemnizației pentru soțul supraviețuitor se calculează în mărime de 50% din baza de calcul, în cazul copiilor – în mărime de 75% din baza de calcul pentru fiecare urmaș; în cazul părinților – în mărime de 50% din baza de calcul. Quantumul indemnizației calculate nu poate fi mai mic de 50% din mărimea salariului mediu lunar pe economie la data calculării indemnizației. În cazul în care persoana care solicită indemnizație îndeplinește condițiile pentru obținerea dreptului la pensie de urmaș sau la indemnizație în cazul decesului unuia dintre soți în condițiile Legii nr.156/2019 cu privire la acordarea indemnizației în cazul decesului unuia dintre soți, aceasta poate opta pentru o singură prestație [8].

În concluzie, evidențiem că la etapa actuală a provocat discuții în societate intenția guvernării de a lipsi de dreptul la indemnizație unică de 16 000 de lei personalul medical nevaccinat sau, în caz de deces, membrii familiei, pentru care legea prevede o indemnizație unică de 100 000 de lei.

Abordând aceste prestații din perspectiva dreptului securității sociale, le încadrăm în categoria celor de asistență socială, pentru care potențialii beneficiari nu au fost obligați anterior să achite careva contribuții. În această situație, doar prezența riscului social constituie temei pentru acordarea indemnizației. Riscul social este un eveniment ce influențează sistemul economic al individului prin diminuarea veniturilor sau majorarea cheltuielilor acestuia. Principalele riscuri sociale (boala, maternitatea, dizabilitatea, bătrânețea, accidentul de muncă și boala profesională, decesul, protecția juridică a urmașilor, sarcinile familiale, șomajul) sunt prevăzute în Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr.102 cu privire la normele minime ale securității sociale [9]. În legislația internă a Republicii Moldova riscul social este definit ca un pericol pentru persoană sau familie de a fi afectată de consecințele economice negative ale pierderii potențialului fizic, statutului ocupațional sau social (boală, accident, dizabilitate, îmbătrânire, deces, maternitate, șomaj, inadaptare socială etc.) [10].

Articolul 7 din Legea asistenței sociale prevede printre beneficiari persoanele care, din cauza unor factori de natură economică, fizică, psihologică sau socială, nu au posibilitate prin propriile capacități și competențe să prevină și să depășească situațiile de dificultate. În același context, art.3 din actul legislativ enunțat mai sus proclamă principiul universalității dreptului la asistență socială, garantarea accesibilității acesteia.

Universalitatea presupune două aspecte: primul – sfera persoanelor protejate; al doilea – natura prestațiilor care se acordă. Cu referire la primul aspect, fiecare membru al colectivității urmează să fie protejat, prin măsurile de securitate socială, toată viața sa. Evident, atunci când îndeplinește condițiile prevăzute de lege, când este în nevoie (este prezent riscul social). Cu alte cuvinte, din acest punct de vedere protecția trebuie să fie într-adevăr universală. O asemenea protecție este expresia unei solidarități a colectivității în ansamblul său și, de fapt, pe acest concept se bazează ideea de securitate socială. Cu referire la cel de-al doilea aspect, care vizează natura prestațiilor, am evidențiat și mai sus că acestea pot fi diferite în dependență de faptul dacă a fost sau nu achitată contribuția de asigurări sociale.

În cazul supus abordării, când beneficiari ai indemnizației unice sunt medicii care au suferit în urma infecției cu COVID-19, iar în caz de deces – membrii familiilor acestora, este evident că vorbim despre prestații pentru care nu au fost achitate contribuții de asigurări sociale și se oferă din alte surse decât bugetul asigurărilor sociale de stat.

Din aceste prevederi legale rezultă clar că legiuitorul nostru nu este în drept să divizeze medicii în persoane vaccinate și nevaccinate pentru a oferi indemnizația de 16 000 de lei sau indemnizația de 100 000 de lei pentru membrii familiilor acestora. Drept argument pot fi aduse și informațiile bazate pe cercetări prin care se confirmă că persoanele vaccinate se pot îmbolnăvi și pot transmite virusul [11].

Astfel, reieșind din esența principiilor universalității asistenței sociale, al egalității în drepturi, dar și din dreptul profesional al medicului de a i se repara prejudiciul cauzat prin vătămare a sănătății în legătură cu activitatea profesională proclamat în Legea cu privire la exercitarea profesiei de medic [12], este inacceptabilă această discriminare.

Referințe:

1. Legea privind indemnizațiile pentru incapacitate temporară de muncă și alte prestații de asigurări sociale, nr.289 din 22.07.2004. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr.168-170.
2. <https://www.moldpres.md/news/2020/05/16/20004021>

3. Legea cu privire la instituirea unor măsuri pe perioada stării de urgență în sănătate publică și modificarea unor acte normative, nr.69 din 21.05.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr.124-125.
4. Legea cu privire la modificarea unor acte normative, nr.224 din 04.12.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr.353-357.
5. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de solicitare și acordare a indemnizației unice în cazul personalului decedat în lupta cu COVID-19 din cadrul instituțiilor medico-sanitare publice, nr.21 din 03.03.2021. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2021, nr.66-72.
6. Ordin nr.219 din 15.03.2021 cu privire la stabilirea modalității de acordare a indemnizației unice în cazul personalului decedat în lupta cu COVID-19 <https://msmps.gov.md/wp-content/uploads/2021/03/Ordin-219-din-15.03.2021-1.pdf>
7. Legea privind acordarea indemnizației urmașilor personalului medical decedat ca urmare a desfășurării activității medicale în lupta cu COVID-19, nr.127 din 09.07.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr.193.
8. Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului cu privire la stabilirea și plata indemnizației urmașilor personalului medical decedat ca urmare a desfășurării activității medicale în lupta cu COVID-19, nr.637 din 26.08.2020. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2020, nr.221-225.
9. Convenția Organizației Internaționale a Muncii nr.102 cu privire la normele minime ale securității sociale. <http://legislatie.just.ro/Public/DetaliiDocument/105826>
10. Legea asistenței sociale, nr.547-XV, din 25.12.2003. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2004, nr.42-44.
11. <https://www.mediafax.ro/coronavirus/scapi-de-covid-dar-il-poti-da-mai-departe-persoanele-vaccinate-care-se-infecteaza-pot-transmite-virusul-altora-ce-spun-cercetatorii-20115301>
12. Legea cu privire la exercitarea profesiei de medic, nr.264 din 27.10.2005. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2005, nr.172-175.

Notă: Acest articol a fost elaborat în cadrul Proiectului „Protecția consolidată a drepturilor pacientului în sistemul asigurărilor obligatorii de asistență medicală” cu cifrul 20.80009.0807.30, Program de Stat (2020-2023), realizat în cadrul Centrului Interuniversitar de Drept Medical al Institutului de Cercetare și Inovare, Universitatea de Stat din Moldova.

Date despre autori:

Aliona CHISARI-RURAK, doctor în drept, lector universitar, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova.

E-mail: chisarialiona@yahoo.com

ORCID: 0000-0003-0764-6843

Tatiana NOVAC, doctor în drept, master în managementul sănătății publice, Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu”

E-mail: tatiana.jurist@gmail.com

Prezentat la 30.09.2021